

Historische Vereniging Oud-Beijerland

**Waar woonden Joodse Oud-Beijerlanders tijdens de Tweede Wereldoorlog?
Wat is er met hen gebeurd en met hun bezittingen?**

door

Alie van den Berg en Pieter Jan in 't Veld.

Oud-Beijerland, versie juni 2024.

Op 14 augustus 1942 werd er een groot aantal Joodse inwoners met de tram vanaf de Molendijk weggevoerd. Nagelaten foto's van Arie Duifhuizen geven een beeld van die 14^e augustus.

*foto's
Arie Duifhuizen.*

Veel Joodse inwoners zijn niet teruggekomen, maar vermoord in de Duitse kampen. De actuele vragen zijn: Waar woonden zij, wat is met hen en met hun bezittingen gebeurd? Aan de hand van beschikbare bronnen proberen we een antwoord te geven op de vraag hoe dit gegaan is in Oud-Beijerland.

In 2017 heeft de Historische Vereniging al een lijst samengesteld van de adressen waar Joodse inwoners hebben gewoond. In de Beijerlandsche Berichten van maart, juni en december 2022 is beschreven wat er met het Joods onroerend goed is gebeurd in ons dorp. In dit artikel willen wij deze eerdere informatie gebruiken en aanvullen met genealogische gegevens.

Als het gaat over Joods onroerend goed is er een verordening van de Rijkscommissaris voor het bezette Nederlands gebied waardoor Joods onroerend goed in beslag genomen kan worden door de bezetter. Dit op basis van "overneming van het beheer verordening betreffende Joods grondbezit". Na het in beslag nemen, komt het in beheer bij de "Niederländische Grundstücksverwaltung". Zij zijn volgens de verordening bevoegd en gerechtigd tot het doen van rechtshandelingen.

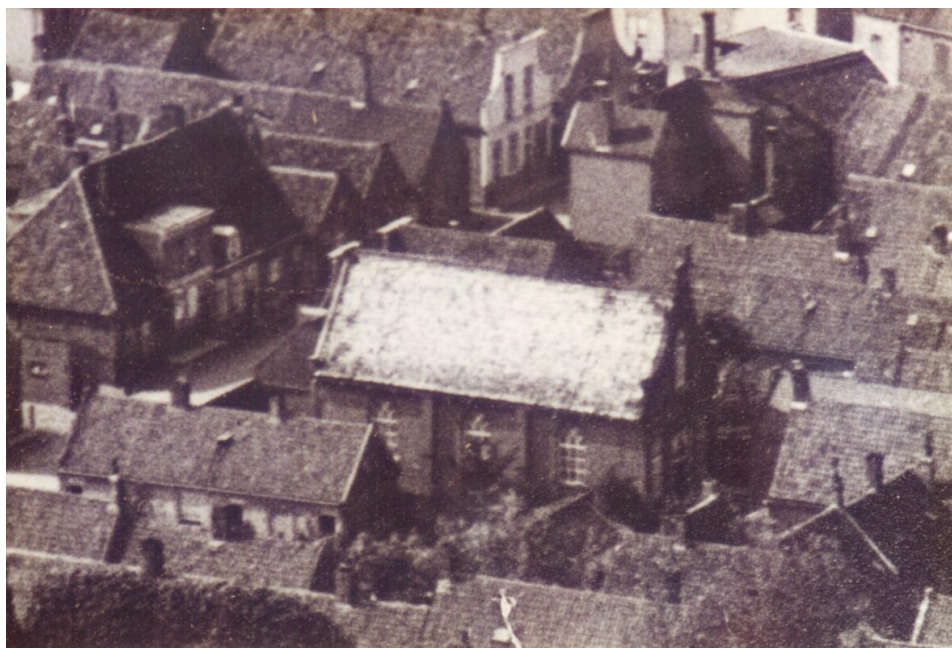
In Oud-Beijerland is een aantal personen die van de Duitse bezetter Joods onroerend goed kopen. Eén persoon springt er uit nl. de in 1907 in Ooltgensplaat geboren Simon Beijer, filiaalhouder van de wasmachinefabriek Velo aan de Oostdijk 77 (eerder 75). In een verslag van het tribunaal in het Nieuwsblad voor de Hoeksche Waard van 11 december 1946, lezen we in de zaak tegen Beijer: *"Beijer is lid geweest van de NSB en plaatselijk leider van het bureau Rechtsbescherming. Hij wordt o.a. beschuldigd van het kopen van Joods bezit en het weer doorverkopen"*. Simon Beijer werd na de oorlog veroordeeld tot internering tot 8 mei 1949 en ontzetting uit beide kiesrechten.

In oktober 1957 vertrekt hij uit Oud-Beijerland.

Simon Beijer verkocht het aangekochte Joods onroerend goed direct door aan de koopman in scheepsbenodigdheden, de op 16 oktober 1876 in Overschie geboren Izaak Barzilay. Deze van oorsprong Joodse familie is al vóór 1870 Nederlands Hervormd geworden.

We hebben niet kunnen achterhalen wat er met de inboedel is gebeurd van de weggevoerde Joodse families.

Synagoge Nobelstraat 11, afgebroken.

In het midden de synagoge ca. 1920 tussen de Kerkstraat en de Nobelstraat.

In 1943 is de synagoge door de bezetter in beheer gegeven bij "Niederländische Grundstücksverwaltung". De kerkbanken worden doorverkocht aan K. van de Wetering voor Fl. 100,--.

Het kerkgebouw verkoopt men aan Simon Beijer, die de vloer en plafond verkoopt en het kerkgebouw verkoopt aan Izaak Barzilay.

Uit een brief van 10 januari 1946 van de teruggekeerde David Boers, die is benoemd tot bewindvoerder, geschreven aan de Nederlandsche Israëlitische Hoofdsynagoge, weten we dat van de synagoge alleen nog het omhulsel bestaat.

Binnen is alles afgebroken en het kerkgebouw wordt als autostalling gebruikt door kruidenier Vlasblom. Het schoolgebouw dat nog intact is, wordt gebruikt door Vlasblom voor de opslag van kruidenierswaren. Daarvoor betaalt hij Fl. 2,50 per week als huur.

Volgens de correspondentie tussen verschillende instanties over de vergoeding van de oorlogsschade blijkt dat H.A. Korteweg die in dienst is bij de Bank van Koopman een deel van de inventaris in veiligheid heeft gebracht en een gedeelte is afgestaan aan de Joodse gemeente in Rotterdam, waarschijnlijk zijn dit drie wetsrollen

Kerkstraat 38, afgebroken.

Het pand is eigendom van de Israëlitische gemeente Oud-Beijerland en wordt bewoond door de op 24 februari 1874 in Puttershoek geboren Mozes van Tijn. Mozes van Tijn was koster en beheerder van de Synagoge. Hij woont hier met zijn zuster de op 31 december 1869 in Puttershoek geboren Rijntje van Tijn. Inwonend was de op 22 februari 1862 in Middelharnis geboren Jetje van Leeuwen. Zij zijn op 29 oktober 1942 weggevoerd. Mozes van Tijn is op 2 november 1942 in Auschwitz vermoord. Van Rijntje van Tijn en Jetje van Leeuwen is niets meer vernomen.

Op de woningkaart staat vermeld tot 21 januari 1943 V.O.W. (vertrokken met onbekende woonplaats).

In 1943 wordt het pand via de "Niederländische Grundstücksverwaltung" verkocht aan de filiaalhouder Simon Beijer die het evenals het overige onroerend goed doorverkoopt aan de Rotterdamse koopman Izaak Barzilay.

Het pand wordt per 13 augustus weer verhuurd door Barzilay voor Fl. 4,- per week.

In 1949 zijn de voormalige synagoge, schoolgebouw en het woonhuis Kerkstraat 38, weer in eigendom van de Nederlandsche Israëlitische gemeente Rotterdam. Op 21 april 1949 verkoopt men het onroerend goed aan de Stichting Christelijke Nijverheidsschool voor meisjes in de Hoeksche Waard. Die laten het pand afbreken ten behoeve van de nieuwbouw van de school op die plek.

Admiraal de Ruyterstraat 63.

*Adm. de Ruyterstraat 63,
eerder Polderstraat 63.
foto 2018.*

De op 5 oktober 1875 in Sliedrecht geboren vleeschhouwer Abraham den Hartog uit 's-Gravendeel koopt in 1932 een deel van de boomgaard van de boomkweker Marinus van der Linden. Op dit deel van de boomgaard laat Abraham den Hartog in 1933 een huis bouwen. Hij gaat hier in het huis wonen met zijn op 24 februari 1878 in Puttershoek geboren echtgenote Roosje van Tijn. Met wie hij op 24 juni 1915 is getrouwd.

Het echtpaar wordt weggevoerd en later op 6 november 1942 in Auschwitz vermoord. Het huis wordt via de Duitse organisatie "Niederländische Grundstücksverwaltung" gekocht door de filiaalhouder Simon Beijer. Hij verkoopt het kort daarop door aan de Rotterdamse koopman Izaak Barzilay. In het Kadaster staat met potlood vermeld de aantekening "p/a J. van Willigen, Oost-Voorstraat 48". De bewoning is snel geregeld, door de politiechef en NSB'er Garrit Hendrik van der Tholen. Tijdens Dolle Dinsdag neemt Van der Tholen met zijn gezin de benen.

Op 13 oktober 1944 trekt de Kriegsmarine in het pand.

Na de oorlog is als bewindvoerder aangewezen mevrouw J. Duijnhouwer- den Hartog, op 6 september 1949 krijgt zij als enige een bewijs van erfrecht.

Beneden Molendijk 31.

Beneden Molendijk 31, foto ca. 2010.

In 1907 laat Antoinette Clara van Weel, weduwe van Marten de Jongh dit pand bouwen. In 1918 verkoopt zij het aan Hartog Koopman. Hartog Koopman verhuurde dit pand. Het pand wordt via de Duitse "Niederländische Grundstücksverwaltung" verkocht aan de transporteur Cornelis van Ruiven. Na de bevrijding is door middel van Rechtsherstel het pand in 1957 teruggegeven aan de erfgenamen van Hartog Koopman.

(zie verdeling nalatenschap familie Koopman).

Kort daarop wordt het pand verkocht aan Pieter Bastiaan Bakker.

Beneden Molendijk 43.

Nazaten van Ernst Ullmann uit zijn tweede huwelijk voor het huis in 2018.

Dit huis is in 1913 gebouwd door Jodocus Cornelis van Mechelen.

De huurder is de op 21 februari 1904 in Duren (Duitsland) geboren Ernst Ullmann. Hij is toegelaten als Joods-Duitse vluchteling en woont in het pand sinds 1936. Ernst Ullmann werkt op de meelfabriek van Van Overhagen aan de Oostkade. Na zijn huwelijk op 15 september 1938 met de op 31 december 1912 in Ebelsbach (Duitsland) geboren Edith Fleischmann wonen ze samen in het pand. Op 15 september 1939 wordt hun dochter Ellen Wilhelmina geboren.

In 1941 is het gezin uitgeschreven als huurder en vertrokken naar Utrecht, hun meubelen zijn gedeeltelijk opgeslagen bij de schipper Gerrit Weeda aan de Havendam 29 en gedeeltelijk bij de fam. Sluimer Beneden Molendijk 39.

Vanuit Utrecht is het gezin Ullmann afgevoerd naar Westerbork.

In Westerbork bevalt Edith Fleischmann op 31 maart 1943 van zoon Rolf Dirk.

Het gezin wordt afgevoerd naar Auschwitz waar op 9 oktober 1944 Edith Fleischmann met haar kinderen Ellen en Rolf Dirk zijn vermoord.

Ernst Ullmann overleeft de oorlog en gaat tevergeefs op zoek naar zijn vrouw en kinderen. Terug in Oud-Beijerland verkoopt hij zijn meubelen op een op 28 november 1945 gehouden veiling in de opslag van de Gebr. Beusekom aan de Koninginneweg. Ernst Ullmann vertrekt naar Doetinchem. Ernst Ullmann hertrouwt op 16 augustus 1946 in Oss, met de in 1917 in Landsberg (Duitsland) geboren Elfriede Salomon.

Vandaar vertrekt Ernst Ullmann en zijn tweede echtgenote naar Canada en krijgt samen met haar nog drie dochters.

Molendijk 20.

*Molendijk 20
foto 2015.*

*v.l.n.r. Abraham Rood,
Schipper en Elias Rood.*

Op 1 april 1921 koopt slager Abraham Rood het pand voor Fl. 10.000, -- van de blikslager Nicolaas de Jong. Abraham Rood heeft de slagerij overgenomen van zijn vader, de op 6 april 1859 in Middelharnis geboren Willem Rood.

Willem Rood dreef zijn slagerij tot die tijd aan de Oost-Voorstraat 40.

De op 28 november 1894 geboren Abraham Rood, trouwt op 28 juni 1921 met de op 18 mei 1892 in Sliedrecht geboren Betje Hartog. Het echtpaar krijgt op 22 februari 1923 een zoon die Elias wordt genoemd en op 24 februari 1926 een dochter die Vrouwtje Sara wordt genoemd.

Volgens een notariële akte van 29 juni 1927 verstrekt de huisarts Johannes Pieter van Dongen Abraham Rood een hypotheek van Fl. 8000,-- met als onderpand het pand Molendijk 20.

Op 14 augustus 1942 worden Abraham Rood, zijn echtgenote Betje den Hartog en zijn kinderen Vrouwtje Sara en Elias gedwongen met de tram naar Loods 24 in Rotterdam te gaan.

Abraham Rood roept ten afscheid aan de toegestroomde Oud-Beijerlanders nog: "Tot gauw".

Wegvoeren van
Abraham Rood.

Omdat Abraham Rood en de eerdergenoemde Mozes van Tijn, overtuigd waren dat zij spoedig weer terug zouden komen, gaven zij hun sleutels in bewaring bij de gemeente. Waarschijnlijk wordt het gezin de volgende dag al weggevoerd van Loods 24 in Rotterdam naar Westerbork. Zij zijn op 30 september 1942 in Auschwitz vermoord.

Vanaf het vertrek van Abraham Rood staat het pand leeg. Het onroerend goed wordt in beslag genomen door en in beheer gegeven aan de "Niederländische Grundstücksverwaltung". In de hoedanigheid van "eigenaar" verkopen zij het pand volgens een notariële akte van 14 januari 1943 voor Fl. 6000,- aan de huisarts Johannes Pieter van Dongen. Van Dongen verhuurt het pand aan Willem Kimmel. In januari 1946 wordt het pand verhuurd aan de vishandelaar Jacob van der Steen.

Na de oorlog worden alle Joodse onroerende goederen, die door de bezetter in beslag zijn genomen en doorverkocht, overgedragen aan het Nederlandsche Beheers instituut. Op 30 november 1951 is er een notariële akte opgemaakt van het pand Molendijk 20, nu in eigendom van Johannes Pieter van Dongen. Het Nederlands Beheers Instituut heeft op 3 maart 1949 mevrouw J. Duijnhouwer-den Hartog aangesteld als bewindvoerder van de goederen van Abraham Rood.

Uit de akte blijkt dat het restant van de indertijd verstrekte hypotheek door Van Dongen, bij het wegvoeren van Abraham Rood en beslaglegging Fl. 4.400,- is, vermeerderd met rente tot een bedrag van Fl. 4.536, 60. Indertijd betaalde Van Dongen Fl. 6000,- voor het pand zodat de hypotheekschuld

van Abraham Rood is verrekend. Uit de notariële akte blijkt dat bij de koop door Van Dongen het pand Fl. 1500,-- meer waard is dan de Fl. 6000,-- die Van Dongen voor het pand betaalde in 1943. Huisarts Johannes Pieter van Dongen betaalde het beheer instituut nogmaals Fl. 1500,-- zodat de verkoop/koop aan Van Dongen is gelegaliseerd.

De vraag die gesteld zou kunnen worden is, wat is de reden dat dokter Van Dongen het pand van slager Rood koopt van de bezetter? Hier kunnen enkele verklaringen voor zijn: Hij wil zijn geïnvesteerde kapitaal van de nog openstaande hypotheek veiligstellen? Een meer nobel motief is het veiligstellen van het pand als Rood zou terugkomen en hij zijn slagerij weer zou kunnen voortzetten. Uiteindelijk wist niemand in 1942/1943 wat de weggevoerde Joodse medeburgers te wachten zou staan.

In 1958 verkopen de erven van Johannes Pieter van Dongen het pand aan de huurder de vishandelaar Jacob van der Steen.

Molendijk 33, afgebroken.

Molendijk 33 afgebroken, foto ca. 1950.

In 1893 koopt de op 30 mei 1860 geboren Abraham Koopman het pand van de meubelfabrikant Cornelis Schelling.

Abraham Koopman vertrekt omstreeks 1937 naar 's-Gravenhage. Vandaar wordt hij weggevoerd en op 26 februari 1943 in Auschwitz vermoord.

Ook dit pand wordt in 1943 gekocht door Simon Beijer en weer doorverkocht aan de Rotterdammer Izaak Barzilay. Als het pand door een ministeriële regeling in 1950 wordt teruggegeven, staat in de Kadasterlegger een artikel dat het is teruggegeven aan Abraham Koopman p/a mr. A Boon Dordrecht. (zie verdeling nalatenschap familie Koopman.)

In 1951 wordt het pand door mr. A. Boon als bewindvoerder van de "afwezige Abraham Koopman" voor Fl. 3000,---verkocht aan huurder de rijwielhandelaar Willem de Reus.

Molendijk 34.

*Molendijk 34
foto 2020.*

In 1891 verkoopt de manufacturenhandelaar Hartog Koopman het pand aan de op 30 mei 1860 geboren kassier en commissionair Abraham Koopman.

Het huis wordt door Abraham Koopman eerst zelf bewoond en als hij verhuist naar Molendijk 33 wordt het pand verhuurd aan de drogist Antonius Schipper. Als Schipper in 1938 vertrekt uit het pand, huurt tot 1946 vishandelaar Jacob van der Steen het pand. Daarna is hier gevestigd Willem Westerbeek tot 1951.

Ook dit pand wordt verkocht aan Simon Beijer, evenals het eerdergenoemde eigendom van Abraham Koopman Molendijk 33, doorverkocht aan Izaak Barzilay.
(zie verdeling nalatenschap familie Koopman).

In 1951 wordt het pand door de bewindvoerder mr. A. Boon van de "afwezige" verkocht aan de familie Kusters voor Fl. 4500,- , die het pand gaat bewonen.

Molendijk 40.

links het verbouwde pand Molendijk 40.

*Witte pand in het midden zoals bewoond door
Jacob van den Berg.*

In 1905 koopt de op 7 augustus 1866 geboren Jacob van den Berg het pand van de erfgenamen van Jan Kraaij en gaat hier wonen met zijn op 11 maart 1877 in Amsterdam geboren echtgenote Alida Kleerekoper, met wie hij op 19 juni 1905 is getrouwd in Oud-Beijerland. Het echtpaar krijgt op 5 juli 1906 een dochter Elizabeth (Bets) genoemd.

Op 11 december 1942 vertrekt het echtpaar naar Amsterdam, hun dochter Elizabeth duikt onder in Dordrecht - Wijnstraat 139 bij Jan Burger. Een oom van de latere minister van Staat, Mr. Jaap Burger, die zij kende als klasgenoot van de Rijks-HBS in Oud-Beijerland.

In Amsterdam is het echtpaar alsnog afgevoerd en op 1 februari 1943 in Auschwitz vermoord. Ook in dit geval speelt de filiaalhouder Simon Beijer een rol als koper van het onroerend goed, hij koopt het pand voor Fl. 2750,--. Hij verkoopt het direct weer door aan zijn Rotterdamse koopman Izaak Barzilay. Het pand wordt op 8 juli 1943 verhuurd aan Jan Stolk.

In 1950 wordt bij de ministeriële beschikking het pand teruggegeven aan dochter Elizabeth van den Berg, die inmiddels advocaat is. In 1964 verkoopt Elizabeth van den Berg het onroerend goed aan Izaak Hollaar. Elizabeth van den Berg overlijdt 18 maart 1995 in Rotterdam. Zie ook www.Stolpersteine Dordrecht, verhaal 90.

Oostdijk 32, (eerder huisnummer 38)

Oostdijk 32, foto 2003.

*Het pand heeft twee voordeuren.
foto 1937.*

Omstreeks 1932 vestigt zich hier een filiaal van foto Strauss uit Rotterdam. Zij huren een gedeelte van het pand Oostdijk 32, toen 38, van Jacob Besteman, die in het andere gedeelte woont. Het pand heeft twee voordeuren zoals op de foto uit 1937 is te zien.

Volgens de woningkaart komt op 15 mei 1941 in het pand wonen de op 1 september 1900 in Steel (Duitsland) geboren fotograaf Richard Strauss. Hij woont hier met zijn niet-Joodse echtgenote, de op 5 april 1899 in Rotterdam geboren Hendrika Johanna Geijs, met wie hij op 10 januari 1934 is getrouwd. Het echtpaar krijgt twee kinderen, de op 2 maart 1935 in Rotterdam geboren Tenne en de op 14 april 1937 in Oud-Beijerland geboren Christoffel Anthonie.

(Volgens de woningkaart komt Richard Strauss op 15 mei 1941 vanuit Rotterdam naar Oud-Beijerland. De geboorte van zijn zoon in 1937 in Oud-Beijerland, doet vermoeden dat zij eerder ook in Oud-Beijerland hebben gewoond).

In 1941 verschijnen er nog advertenties in het Nieuwsblad voor de Hoeksche Waard waaruit blijkt dat de winkel elke dag is geopend.

*Nieuwsblad voor de Hoeksche Waard,
29 augustus 1941.*

Op 24 augustus 1945 is Richard Strauss volgens de woningkaart uitgeschreven naar Rotterdam. De winkel zou tot het overlijden van Richard Strauss op 3 december 1955 in Oud-Beijerland geopend blijven.

Oostdijk 281, eerder huisnummer 283.

Oostdijk 281.

Eigenaar van een stukje Oud-Beijerlandsedijk is burgemeester van Zuilen, Frederik Christiaan Constantijn baron van Tuyll van Serooskerken van Zuilen, Heer van Serooskerken, Westbroek, Swesereng en Oud-Beijerland.

In 1924 wordt een stukje dijk in altijd durend erfpacht uitgegeven aan de in 1923 door twaalf ingezetenen opgerichte autodienst onder de naam: "NV. De autodienst Hoeksche Waard te Oud-Beijerland". Deze laten op de dijk een huis en garage bouwen. Na een half jaar viel de club van twaalf investeerders uiteen. De erfpacht wordt verkocht aan de op 30 mei 1860 geboren kassier en commissionair Abraham Koopman.

Abraham Koopman verhuurt het pand de "Maatschappij de Automaat" aan de oliehandelaar Jacob van Driel.

foto ca. 1927.

Omstreeks 1937 verhuist Abraham Koopman naar 's-Gravenhage waar hij wordt opgepakt en op 23 februari 1943 vanuit Westerbork op 26 februari 1943 in Auschwitz vermoord.

Het door de Duitsers in beslag genomen onroerend goed, het betreft hier de altijd durende erfpacht, wordt ook hier weer ondergebracht bij de "Niederländische Grundstücksverwaltung". Het wordt doorverkocht aan de op 17 oktober 1901 in Schoonrewoerd geboren Rotterdamse koopman/autohandelaar Gerrit Cornelis van Kleij. Bij ministeriële regeling in 1948 is het bezit volgens het Kadaster teruggegeven aan Abraham Koopman p/a de bewindvoerder mr. A. Boon Kilwijkstraat 9 in Dordrecht. (zie verdeling nalatenschap familie Koopman).

In 1951 wordt de erfpacht door de bewindvoerder van de "afwezige Abraham Koopman" verkocht voor Fl. 9000,- aan de v.o.f. Jac. van Driel & zonen.

Ooststraat 68, (eerder huisnummer 78).

de huidenzouterij, Ooststraat 68.

In 1886 koopt Salomon Simmonsz. Boers een leerlooierij van de Nieuw-Beijerlander Pinas Levie Cats.

In 1921 verkoopt Henriette Hartogs, weduwe van Salomon Simmonsz. Boers, het bedrijf aan haar zonen, de op 9 december 1889 geboren David en de op 27 juli 1880 geboren Simon.

Zij zetten het bedrijf voort onder de naam: “v.o.f. S. Boers jr. & Co”. Bij akte van 21 november 1936 wordt ook de op 21 april 1895 geboren Pinas Levi Boers opgenomen als vennoot.

Tijdens de bezetting wordt het bedrijf geleid door werknemer Kees Meinster.

David Boers is ondergedoken en overleeft de oorlog, Simon Boers wordt op 1 februari 1943 in Auschwitz vermoord, Pinas Levi wordt op 16 juli 1943 in Sobibor vermoord.

Tijdens de bezetting is het onroerend goed van de vennootschap door de bezetter niet in beslag genomen.

Bij akte van scheiding, op 15 augustus 1946, tussen David Boers en de bewindvoerder van de “afwezige” Simon en Pinas Levi Boers, mr. Lodewijk Salomonson, is David de nog enige vennoot.

David Boers heeft in 1967 het pand verkocht aan garagebedrijf AMO. David Boers vertrekt op 21 april 1967 uit Oud-Beijerland.

Oost- Voorstraat 33.

*Oost- Voorstraat 33.
foto 2024.*

Omstreeks 1927, het pand is dan nog uitsluitend woonhuis, komt hier wonen de op 9 december 1889 geboren leerlooier David Boers met zijn op 22 oktober 1890 in Middelharnis geboren tweede echtgenote Bertha Catharina Haagens, met wie hij als weduwnaar op 21 november 1929 in Middelharnis is getrouwd.

In het pand wonen ook zijn kinderen, de op 9 november 1920 geboren Sylvain Boers en de op 27 maart 1925 geboren Henriette Wilhelmina Boers. De kinderen zijn uit zijn eerdere huwelijk met Naatje Rebecca de Koning.

David Boers huurt het pand van de metselaar Martinus van Bezeij, later van zijn erfgenaam de gemeentesecretaris van Zuid-Beijerland Arend Vink Pietersz, getrouwd met Maria van Bezeij.

op 14 augustus 1942 werd de 17-jarige Henriette Wilhelmina Boers afgevoerd op de Molendijk om vervolgens met de tram uit Oud-Beijerland te vertrekken.

Uiterst links op de foto met donker pak, haar vader David Boers, die zijn dochter Henriette Wilhelmina vierde van links naar de tram bracht.

foto Arie Duifhuizen.

Henriette Wilhelmina Boers wordt op 30 september 1942 in Auschwitz vermoord.

David Boers zelf duikt met zijn tweede echtgenote Bertha Haagens en zoon Sylvain onder in Apeldoorn en overleeft zo de oorlog. Zij komen alle drie terug naar Oud-Beijerland en gaan op 11 oktober 1945 wonen Prins Hendrikstraat 25.

In dit gezin wordt opgenomen een nicht, de op 28 mei 1934 in Middelharnis geboren Clara Amalia Haagens, zij trouwt later met Eliza van Rij.

Haar dochter Jolanda schrijft in 2020 een boekje over de onderduikperiode van haar moeder Onder de titel: *"Mijn Moeder, het Bonuskind"*.

Prins Hendrikstraat 25, (eerder tot 11 juli 1980 huisnummer 21).

*Rechts het woonhuis van
Pinas Levi Boers.*

Dit dubbele woonhuis is in 1939 gebouwd en in eigendom van de Jacob en Klaas Hoek en Bastiaan Willem en Izaak Hollaar.

Het nieuwe pand wordt gehuurd door de op 21 april 1895 geboren Pinas Levie Boers, hij woont hier met zijn echtgenote de op 16 mei 1904 in Zablocie (Polen) geboren Emilia Beer, met wie hij op 19 april 1939 in Doetinchem is getrouwd. Inwonend ook een neef van Emilia, de op 12 augustus 1933 in Eggenberg (Polen) geboren Theodor Maximilian Beer.

Zij zijn in 1942 ondergedoken in Apeldoorn en aldaar verraden en afgevoerd en op 16 juli 1943 in Sobibor vermoord.

Op de woningkaart ambtshalve opgetekend 4 januari 1943 naar Westerbork.

Op 22 januari 1943 wordt het woonhuis weer verhuurd. Op 11 oktober 1945 komt hier het teruggekeerde gezin van David Boers wonen. Later komt het pand in eigendom van David Boers.

Steenenstraat 14, (eerder huisnummer 10).

Steenenstraat 14, foto ca. 2020.

Tijdens een veiling op 7/14 mei 1941 koopt Bastiaan Willem Hollaar het pand. Op 23 juni 1941 komt uit Rotterdam, de op 24 december 1901 in 's-Gravenhage geboren Marcus Hamme als huurder in het pand wonen. Marcus Hamme is op 26 augustus 1932 getrouwd met de op 2 december 1905 in Groningen geboren Keetje Tromp en hun twee kinderen, de op 12 november 1933 in Rotterdam geboren Hanneke en de op 14 juni 1936 eveneens in Rotterdam geboren Aaltje (Ellie).

Marcus Hamme gaat werken bij zijn zwager Hartog Koopman eigenaar van de "Bank van Koopman". Ook is hij leraar Economie aan de Rijks-HBS.

Op 21 januari 1943 wordt hij uitgeschreven met als nieuwe woonplaats Amsterdam.

Marcus Hamme is op 16 juli 1943 in Sobibor vermoord. Keetje Tromp en hun dochters Hanneke en Aaltje (Ellie) hebben de oorlog overleefd en zijn geëmigreerd naar Israël.

West-Voorstraat 11.

*West-Voorstraat 11
foto 2017.*

In 1929 kopen de bankiers Hartog en Abraham Koopman als vennoten van de Fa. A. Koopman, gevestigd aan de Beneden Molendijk 29, in Oud-Beijerland bekend als de "bank van Koopman", het pand West-Voorstraat 11.

Daar wonen de op 24 november 1889 geboren bankier Hartog Koopman en zijn op 6 juni 1891 in 's-Gravenhage geboren echtgenote Helena Hamme, met wie hij op 11 oktober 1918 in 's-Gravenhage is getrouwd. Het echtpaar heeft drie kinderen de op 7 augustus 1919 geboren Francisca, de op 9 februari 1922 geboren Johanna Maria en de op 2 oktober 1924 geboren Meijer.

De vennoten van fa. Koopman hebben kort voor het wegvoeren van Hartog Koopman en zijn gezin, het pand in 1942 verkocht aan Willem Johannes Smit, directeur van de Oud-Beijerlandse Hoogdruk waterleidingmaatschappij. (zie artikel Beneden Molendijk 29, Bank van Koopman).

Omdat voor het vertrek van het gezin Koopman het onroerend goed is verkocht, is hier geen sprake geweest van ontneming van Joods grondbezit.

In het woonregister staat als datum van uitschrijving 21 januari 1943 met als nieuwe woonplaats Amsterdam.

Het gezin Koopman is op 9 juli 1943 in Auschwitz vermoord.

Nadat de familie Koopman is weggevoerd, heeft de Duitse Ortskommandant het pand feitelijk in gebruik genomen.

Begin 1941 hebben Abraham en Hartog Koopman het goed hadden gezien, dat het weleens minder goed zou kunnen aflopen met de Joodse inwoners. Zij hebben toen een mondelinge afspraak gemaakt en het onroerend goed verkocht aan Willem Johannes Smit, een bevriende relatie. (zie Beneden Molendijk 29, Bank van Koopman).

Hartog Koopman heeft ook een geldbedrag in bewaring gegeven aan de slager Gerrit Vervelde (West- Voorstraat 16) met de afspraak dat er soms iemand komt om een bedrag van het geld te vragen. Gerrit Vervelde werd op 5 juli 1943 gearresteerd en het geld is beslag genomen. Frank Westerman de kleinzoon van Gerrit Vervelde beschrijft dit ook in zijn boek : "Kosmische Komedie". In 1949 verkoopt Willem Johannes Smit het pand aan de NV Nederlandsche Handels Maatschappij te Amsterdam.

West- Voorstraat 12.

*West- Voorstraat 12.
foto ca. 1960.*

In 1882 koopt de op 18 januari 1848 in Nieuw-Beijerland geboren leerlooier en huidenhandelaar Salomon Simmonsz. Boers het pand van Anna Catharina van Ommeren, zij is de weduwe van de arts Jan Peelen. Salomon Simmonsz. Boers betaalt voor het pand Fl. 2300,--. Hij gaat hier wonen met zijn op 21 januari 1850 in Middelharnis geboren echtgenote Henriette Hartogs met wie hij op 25 juni 1879 in Middelharnis is getrouwd. Hun kinderen zijnde op 27 juli 1880 geboren Simon, op 9 juli 1881 geboren Jacques. In het pand zijn geboren: de op 11 oktober 1886 geboren Samuel Joseph, de op 3 januari 1888 geboren Sara, de op 9 december 1889 geboren David, de op 21 april 1895 geboren Pinas Levi.

In de opsomming van de kinderen alleen vermeld de kinderen die volwassen zijn geworden.

In het pand beginnen zij een winkel in manufacturen.

Nieuwe Vlaardingsche Courant
3 november 1900.

Salomon Simmonsz. Boers is voorzitter van de Israëlitische gemeente en zijn dochter Sara, geboren op 3 januari 1888, legt in 1898 de eerste steen voor het schoolgebouw van de Joodse gemeente.

Op 1 december 1923, Henriette Hartogs, sinds 13 december 1920 weduwe, verkoopt het pand aan haar zonen de leerlooiers David en Simon Boers voor Fl. 4500,--. De broers brengen het onroerend goed in, in hun huidenhandel "v.o.f. S. Boers jr. & Co". later bij akte van 21 november 1936 komt ook de op 21 april 1895 geboren Pinas Levi als vennoot in het bedrijf.

Als Henriette Hartogs op 23 juli 1923 naar Rotterdam vertrekt, wordt het pand verhuurd aan de schoenmakers Maarten en Jan Meinster, hun zus Janna doet voor de vrijgezelle broers het huishouden.

Het onroerend goed was ondergebracht in de vennootschap van de broers Boers, zodat dit niet door de bezetter in beslag is genomen.

Simon Boers wordt op 1 februari 1943 in Auschwitz vermoord en Pinas Levi Boers wordt op 16 juli 1943 in Sobibor vermoord.

David die was ondergedoken heeft de oorlog overleefd. Bij akte van scheiding op 15 augustus 1946 tussen David Boers en de bewindvoerder namens de "afwezige Simon en Pinas Levi Boers", mr. Lodewijk Salomonson wordt het pand toebedeeld aan David Boers.

David Boers heeft in 1972 het pand verkocht.

Van de overige kinderen van Salomon Simmonsz. Boers en Henriette Hartogs die niet elders zijn genoemd zijn:

Jacques, geboren 9 juli 1881, bleef ongehuwd is op 9 november 1942 in Auschwitz vermoord.

Sara, getrouwd met Mourits Heijman, op 12 oktober 1942 in Auschwitz vermoord.

Beneden Molendijk 29, de “Bank van Koopman”.

*Beneden Molendijk 29 eerder no. 27.
foto ca.1995.*

Op 20 juni 1950 maakt mr. A. Boon zijn eindverslag als bewindvoerder van de “afwezige” Abraham en Hartog Koopman voor het Nederlands Beheersinstituut. Omdat hun beider vermogen en dat van hun bank sterk zijn verweven met elkaar zijn, krijgen we door het verslag inzicht hoe de bank buiten het bereik van de bezetter is gebleven.

In 1887 begint Abraham Koopman aan de Molendijk een bank voor effecten e.d. onder de naam “A. Koopman”. In Oud-Beijerland al snel de “bank van Koopman” genoemd. Sinds 15 mei 1901 is Abraham Koopman correspondent tweede klasse van de Nederlandsche Bank te Dordrecht. Op 1 januari 1909 wordt Abraham Koopman bevorderd tot correspondent eerste klasse.

Later komt zijn neef Hartog Koopman in het bedrijf, deze koopt in 1919 van Antoinette Clara van Weel een deel van een boomgaard aan de Beneden Molendijk en bouwt daar een woonhuis en kantoor, waarin de bank wordt gevestigd.

Hartog Koopman volgt op 1 december 1938 zijn oom Abraham op als correspondent van de Nederlandsche Bank.

Bij het begin van de oorlog is Hartog Koopman beherend vennoot en Abraham Koopman, die inmiddels in 's-Gravenhage woont, commanditaire vennoot.

In het voorjaar van 1941 kregen Abraham en Hartog Koopman steeds meer het vermoeden dat het vermogen van Joden geconfisqueerd zou kunnen worden door de bezetter. Hartog Koopman besprak hun zorg met mr. A. Boon, als agent van de Nederlandsche Bank in Dordrecht. De heren Koopman hadden het plan de bank over te doen aan een vertrouwenspersoon, met een geheim beding, dat alleen Hartog zelf, zijn echtgenote Helena Koopman- Hamme of één van de kinderen recht hadden op de bank en woonhuis. Onder geen beding zouden andere erfgenamen recht hebben kunnen doen gelden. In het plan was ook opgenomen om de bank in termijnen te verkopen en daarmee zoveel mogelijk vermogen buiten de bezetter te houden.

In mei 1941 bleek Willem Johannes Smit, directeur van de “Oud-Beijerlandse Hoogdruk Waterleiding Maatschappij” als vertrouwenspersoon de bank wel te willen overnemen. De hulp werd ingeroepen van de Dordtse advocaat mr. J. A. W. Burger (de latere landelijke P. v.d. A politicus) om de geheime overeenkomst gestalte te geven.

Hiervan zal weinig aan het papier zijn toevertrouwd. Het officiële contract van de overneming hield in dat Smit de bank met alle activa en goodwill en het huis aan de West- Voorstraat 11 zou overnemen. En alle schulden van de bank voor zijn rekening te nemen.

De koopsom was bepaald op Fl. 50.000,-- te voldoen in tien jaarlijkse termijnen. Dit laatste bleek voor de Duitse bezetter een struikelblok te zijn. Door mr. A. Boon, als agent van de Nederlandsche Bank die ook in het "complot" zat werd bij de Duitse bezetter als argument gebruikt dat dit in het belang zou zijn van de Nederlandsche Bank.

Na de concessie dat de termijnen werden teruggebracht van tien naar zeven jaar, te betalen aan de Lippermann, Rosenthal & Co te Amsterdam.

In het Nieuwsblad voor de Hoeksche Waard van 4 augustus 1942 verschijnen twee advertenties.

*De twee advertenties in het Nieuwsblad voor de Hoeksche Waard,
 4 augustus 1942.*

Maar de betalingen van de termijnen werden door Smit getraineed, na veel aandringen en bedreigingen van de kant van Lippermann, Rosenthal & Co werden er slechts twee termijnen voldaan.

Als na de oorlog blijkt dat niemand van het gezin de oorlog heeft overleefd, is Willem Johannes Smit formeel nog steeds eigenaar. Smit heeft aanwijzingen gekregen van de Nederlandsche Bank dat "zijn" bank niet meer aan de tegenwoordige gestelde eisen van liquiditeit kan voldoen. Smit werd voor de keus gesteld de bank te liquideren of de bank over te doen aan een grotere bankinstelling. Smit koos om de bank op 1 februari 1948 over te doen aan de NV. Nederlandsche Handels Maatschappij.

In 1943 wordt wel door de Duitse organisatie "Niederländische Grundstücksverwaltung" een gedeelte van de tuin, wat waarschijnlijk niet in de verkoop aan Smit zat, verkocht aan de transporteur Cornelis van Ruiven. In 1957 bij het rechtsherstel is het teruggegeven aan de erfgenamen van Hartog Koopman. (zie verdeling nalatenschap van familie Koopman).

In het Nieuwsblad voor de Hoeksche Waard van 28 augustus 1946 lezen we in een verslag van het tribunaal dat transporteur C. van Ruiven werd veroordeeld tot verbeurdverklaring van zijn vermogen tot een bedrag van Fl. 10.000, -- en onmiddellijke in vrijheidstelling.

Zinkweg 125.

*Zinkweg 126 en rechts 125
foto 2018*

Deze panden zijn in 1937 gebouwd in opdracht van de kapper Maarten Maris van Eijsden uit Heerjansdam. Waarschijnlijk vanaf de nieuwbouw in huur bij de op 6 januari 1883 in Leeuwarden geboren lompenshandelaar Hessel Frenkel. Hij is op 24 juni 1926 in Middelharnis getrouwd met de op 16 juni 1886 in 's-Gravenhage geboren Dina Kanis.

Zij komen in het pand wonen met de kinderen uit het eerste huwelijk van Hessel Frenkel met de op 25 december 1925 overleden Elizabeth van der Sluis.

De kinderen zijn:

De op 16 oktober 1909 in Rotterdam geboren Froukje, overleeft de oorlog en overlijdt 20 augustus 1990 in Rotterdam.

De op 2 april 1912 in Rotterdam geboren Hendrijntje, overleeft de oorlog en overlijdt op 23 augustus 1959 in Rotterdam.

De op 9 december 1914 in Rotterdam geboren Roosje, op 5 maart 1943 in Sobibor vermoord.

De op 11 maart 1917 in Rotterdam geboren Wolf, op 28 mei 1943 in Sobibor vermoord.

De op 9 juli 1920 in Middelharnis geboren Abraham, op 30 september 1942 in Auschwitz vermoord.

Uit het huwelijk van Hessel Frenkel en Dina Kanis zijn geboren:

De op 20 oktober 1928 in Rotterdam geboren Mozes, op 5 november 1942 in Auschwitz vermoord.

De op 8 april 1930 in Schiedam geboren Elizabeth, op 5 november 1942 in Auschwitz vermoord.

Op 26 februari 1940 overlijdt Dina Kanis. Hessel Frenkel hertrouwt op 12 juli 1940 in Rotterdam met de op 19 mei 1885 in Arnhem geboren Saartje Sanders, sinds 1932 weduwe van David Mug. Saartje Sanders brengt in het huwelijk een dochter mee, de op 12 september 1926 in Rotterdam geboren Aaltje Mug, op 5 november 1942 in Auschwitz vermoord.

Hessel Frenkel en Saartje Sanders zijn beiden op 5 november 1942 in Auschwitz vermoord.

In het woonregister staat als datum van uitschrijving 14 januari 1943 onder vermelding van V.O.W vertrokken met onbekende woonplaats.

Het pand wordt op 12 februari 1943 weer verhuurd.

De verdeling van de nalatenschap van de familie Koopman.

Uit het eindverslag van 20 juni 1950 van mr. A. Boon als bewindvoerder van de "afwezige" Abraham en Hartog Koopman, krijgen we een beeld van de afwikkeling van de nalatenschap van deze familie.

De op 30 mei 1860 geboren Abraham Koopman is op 23 februari 1943 vanuit Westerbork naar Auschwitz vervoerd en daar op 26 februari 1943 vermoord.

Abraham Koopman die al geruime tijd in 's-Gravenhage woont, bezit daar evenals in Oud-Beijerland veel onroerend goed.

Op 4 juni 1940 laat Abraham Koopman een testament opmaken bij notaris S.K.D.M. van Lier te 's-Gravenhage. In het testament komt de volgende passage voor:
"ik herroep en vernietig alle testamenten en beschikkingen, kracht van uiterste wil hebbende, door mij vóór deze tegenwoordige acte gemaakt of verleden. Ik benoem tot mijn enige erfgenaam mijn neef (broederszoon) en compagnon Hartog Koopman wonende te Oud-Beijerland".

De op 24 november 1889 geboren Hartog Koopman is getrouwd met de op 6 juni 1891 geboren Helena Hamme. Het echtpaar heeft drie kinderen Franciska geboren 7 september 1919, Johanna Maria geboren 9 februari 1922 en Meijer geboren op 2 oktober 1924.
 Het echtpaar verlaat op 21 januari 1943 hun woning aan de West- Voorstraat 11 in Oud-Beijerland en wonen sindsdien Grevelingenstraat 4 te Amsterdam. Op 6 juli 1943 van Westerbork naar Sobibor vervoerd. Allen zijn op 9 september 1943 in Sobibor vermoord.

Hartog Koopman en Helena Koopman- Hamme hebben op 27 november 1919 hun testament opgemaakt bij notaris F. van Straaten te Mijnsheerenland.
 In het testament benoemen de echtlieden over en weer elkaar als enige erfgenaam.

De nalatenschap van Abraham Koopman is bij zijn overlijden op 26 februari 1943 geheel geërfd door zijn neef Hartog Koopman en is gevallen in de gemeenschap van goederen met Helena Koopman-Hamme.

Niet is komen vast te staan wie van de echtlieden het eerst is omgebracht in Sobibor. De over en weer gemaakte testamentaire beschikkingen hebben geen effect.
 Dat de drie kinderen op de zelfde dag als hun ouders zijn omgebracht, is er geen erfopvolging van de ouders door één van de kinderen.

De hele boedel van Hartog Koopman en Helena Koopman- Hamme met daarin begrepen de nalatenschap van Abraham Koopman worden verdeeld door:

Voor Hartog Koopman:

De kinderen van de voor overleden zus Maria Koopman, gehuwd geweest met Alexander Mozes Cutzien, zich noemende en schrijvende Krukziener wonende te Zutphen.

- t.w.   - Maurits Krukziener te Utrecht.
           - Franciska Roosje Krukziener te Scheveningen.

Voor Helena Koopman- Hamme:

- Haar zus Henriette Hamme in gemeenschap van goederen gehuwd met Alexander Mozes Krukziener.
- Haar broer Manuel Hamme, zich noemende Emanuel Hamme te Amsterdam.

- Haar broer Marcus Hamme, die is op 13 juli 1943 transport gesteld van Westerbork naar Sobibor, op 16 juli 1943 vermoord. Hij was buitengemeenschap van goederen gehuwd met Keetje Tromp, uit welk huwelijk zijn geboren de minderjarige kinderen t. w.
Hanneke Hamme, geboren 12 november 1933.
Aaltje Hamme, geboren 14 juni 1936.
Marcus Hamme had geen testament.
- Haar broer David Hamme op 13 juli 1943 afgevoerd, vermoord op 16 juli 1943 in Sobibor. maar op 9 juli 1943 nog in leven. Voor de afwezige David Hamme is als bewindvoerder op 13 september 1948 benoemd zijn broer Emanuel (Manuel) Hamme.

De bewindvoerder van de familie Koopman mr. A. Boon heeft na de oorlog op 6 november 1945 advertenties gezet in diverse kranten met de vraag of er personen zijn die nog iets te vorderen of schuldig zijn aan Abraham of Hartog Koopman en zich te melden.

De bewindvoerder heeft bij verschillende personen navraag gedaan of zij inboedel onder zich hadden, zonder resultaat.

Sommige inwoners bleken zaken onder zich te hebben, zoals een bontjasje en enkel zomermantels, die zijn volgens de persoon gegeven aan de kinderen van Marcus Hamme en Keetje Tromp. Dit zou ook zijn gegaan bij een persoon die wandborden en serviesgoed in bewaring had.

Volgens timmerman G. van der Wilt uit de Bootstraat zou hij in opdracht van Hartog Koopman in het pand West- Voorstraat 11, een aantal geheime bergplaatsen hebben moeten maken. Op 19 december 1945 heeft bewindvoerder mr. A. Boon, samen met timmerman Van der Wilt en H.J. Groeneweg een onderzoek ingesteld. Twee bergplaatsen waren leeg en in een derde een groot aantal koperen voorwerpen.

(bron: Nat. Archief 2.09.16.08, inv. no. 107492/ 107525).

Oud-Beijerland eert zijn weggevoerde en vermoorde Joodse inwoners.

Bij Raadsbesluit van 22 december 1986 besluit de gemeenteraad om een aantal straten in de nieuw te bouwen wijk Spuioever te vernoemen naar weggevoerde Joodse families:

Hammepad

Ter herinnering aan Marcus Hamme
die in 1943 in Sobibor is omgebracht

Van Leeuwnerf

Ter herinnering aan Jetje van Leeuwen die omstreeks
1943 in een Duits concentratiekamp is omgekomen

Koopmanstraat

Ter herinnering aan het gezin Koopman
dat in 1943 in Sobibor is omgebracht

Boerserf

Ter herinnering aan de leden van de familie Boers,
die in 1942 en 1943 in Auschwitz en Sobibor zijn omgebracht.

Ullmanstraat

Ter herinnering aan de leden van het gezin Ullman
die in 1944 in Auschwitz zijn omgebracht

Roodpad

Ter herinnering aan het gezin Rood
dat in 1942 in Auschwitz is omgebracht

Op 27 oktober 1987 onthult Elizabeth van den Berg, als overlevende Joodse inwoner van de Tweede Wereldoorlog, het monument aan de Bierkade "Am J' Israel Chai" ontworpen door Marga Vogel.

“De ster staat symbool voor het joodse volk. De hand staat symbool voor de vorige generatie die haar existentie doorgeeft aan de nieuwe generatie”.

Marga Vogel.

Onthulling op 27 oktober 1987 door Elizabeth van den Berg.

foto collectie Buitendijk.

Op 12 juli 2014 is hier een namenlijst van alle vermoorde Joodse Oud-Beijerlanders geplaatst.

*Herinneren Brengt Verlossing
Ba'al SheM Tov*

Jacob van den Berg (76)
 Alida van den Berg-Kleerekoper (65)
 Henriëtte Wilhelmina Doers (17)
 Pinas Levie Boers (48)
 Emilie Boers-Beer (39)
 Theodor Maximilian Beer (9)
 Hessel Frenkel (59)
 Saartje Frenkel-Sanders (57)
 Aaltje Mug (16)
 Wolf Frenkel (26)
 Abraham Frenkel (22)
 Mozes Frenkel (14)
 Elisabeth Frenkel (12)
 Marcus Hamme (41)
 Abraham den Hartog (67)
 Roosje den Hartog-van Tijn (64)
 Hartog Koopman (53)
 Helena Koopman-Hamme (52)
 Franciska Koopman (23)
 Johanna Maria Koopman (21)
 Meijer Koopman (18)
 Jetje van Leeuwen (80)
 Abraham Rood (47)
 Betje Rood-den Hartog (50)
 Elias Rood (19)
 Vrouwtje Sara Rood (16)
 Mozes van Tijn (68)
 Rijntje van Tijn (73)
 Edith Ullmann-Fleischmann (31)
 Ellen Wilhelmina Ullmann (5)
 Rolf Dirk Ullmann (1)